

A Slágerbarátság '85 díjnyertes művészeit hívta meg a Lapkiadó Vállalat és a Kelet-Pesti Vendéglátóipari Vállalat tavaly ősztől a József körúti Szamovár Teaszalon nagytermébe. Aradszky László, Csongrádi Kata, Gergely Róbert, Maros Gábor, Bencze Ilona, Koós János és mások műsorainak tapsolt a közönség. Az idei évadkezdésre László Margit és Bajor Nagy Ernő kapott meghívást, október 24-én délután Rátonyi Róbert lép a közönség elé, zongorán kíséri ifj. Rátonyi Róbert. ● Egy múlt heti filmkritikánk két pontatlanságát helyesbítjük: a Lenni vagy nem lenni Ernst Lubitsch rendezte változatában Verebes Ernő kis epizódszerepet játszott; a film tervezője nem Korda Sándor volt, hanem Korda Vince. ● A Szeged ismét ünnepel című tudósításunkban elvettük a színház igazgatójának, Nagy Lászlónak a nevét. Ezúttal is elnézést kérünk tőle.

ITTHON IS OROM



SZÜLETÉSNAPI AJÁNDÉK

Pauk György, a hírneves hegedűművész, Zathureczky egykori növendéke, október 26-án érkezik el ötvenedik születésnapjához. Londoni otthonában családja és barátai ünneplik ezen a napon. Hogy mik a tervei? További lelkesedéssel néz elébe élete-pályája második fél évszázadának. Idei hangversenyévadja a szokásos európai és észak-amerikai állomásakon kívül ausztráliai és új-zélandi turnéval bővül.

Budapesten legközelebb 1987 őszén halljuk: a Művészeti Hetek megnyitó koncertjén Bartók nagy hegedűversenyét játsza, majd a jövő őszi Korunk Zenéje sorozatban Lutoslawski legújabb Hegedűversenyét szólaltatja meg. A mű angliai bemutatója 1986 áprilisában is Pauk nevéhez fűződött, ezen a koncerten Lutoslawski vezényelte a zenekart.

Egyébként Pauk György egyik új lemezsorozata, Händel valamennyi hegedű-zongora szonátájának felvétele a Hungaroton kiadásában nemsokára megjelenik, Sebestyén János kíséretével. Pauk ötvenedik születésnapján ezt mintha ajándéknak szánta volna a magyar közönségnek. Nem is szólva arról, hogy a lemez nyilván eljut az európai és amerikai lemezboltokba is! Gratulálunk!

(G. m.)

Tíz napig Csehszlovákiában vendégszerepelt a József Attila Színház társulata a Régi nyár, a Keringő a padláson és A félkegyelmű című darabbal. Az utóbbi előadást követő tapsot köszöni meg a társulat Keleti Éva felvételén.

A RÖGTÖNZÉS ÉS KOMPONÁLÁS JELENTŐSÉGE A ZENEI KÉPZÉSBEN

Az idén negyedik alkalommal rendezték meg a tatabányai Nemzetközi Jazz Táborot. A táborban rögtönzéssel foglalkozó speciális szeminárium működött klasszikus zenetanárok és pedagógia iránt érdeklődő, vagy azzal foglalkozó jazzmuzikusok részvételével.

Ezen bemutatót tartott Apágyi Mária, György Ákos, a pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központ, illetve a komlói zeneiskola improvizációs műhelyének növendékeivel, Süle László jazzmuzikusok közreműködésével. Emellett Pawel Blatny, a brnói konzervatórium zeneszerzős tanára a kortárs zene, Szabados György a „szabad zene” improvizációs lehetőségeiről, Tusa Erzsébet az integratív nevelési törekvések nemzetközi eseményeiről tartott előadást.

A bemutatók, előadások után rendkívül élénk konzultációk és viták alakultak ki. A szemináriumot Gonda János vezette. A szeminárium annak a gondolatnak a jegyében szerveződött meg, hogy éppen az improvizációs készségfejlesztés terén igen sok érdeklődő pont mutatkozik a klasszikus és a jazzpedagógia között, sőt a zeneoktatás kezdeti periódusában, a gyermekek improvizációs képzésében a két terület szinte összefonódik. Ebből következőleg a klasszikus és jazzpedagógusok ezen a téren szinte egymásra vannak utalva: égetően szükséges tehát, hogy megismerkedjenek egymás nézeteivel, kreativitást fejlesztő módszereikkel, s ezeket — ha lehetőség mutatkozik rá — felhasználják, a tanítási gyakorlatban alkalmazzák is.

A szeminárium résztvevői az alábbi alapelvekben teljes mértékben megegyeztek:

1. Halaszthatatlanul fontos, hogy zeneoktatásunk egészében nyitottabbá váljék. A nyitott zeneoktatás elsősorban szemléletmódot jelent. Ezen a téren már történtek jelentős kezdeményezések: nyitott improvizációs műhelyek, komplex, illetve integratív pedagógiai kísérletek, ilyen vonatkozású kiadványok létrejötte.

E törekvések azonban nem épültek be szervesen zeneoktatásunkba, sőt, a zenepedagógusok nagy többsége nem is tud róluk.

2. A nyitott zeneoktatás alap gondolata az, hogy a művek tanítása mellett az improvizációs és kompozíciós készség fejlesztése is szükség van. Ily módon a tanuló a zene jelenségeivel, szervezeti elemeivel nemcsak az improvizációs gyakorlatban ismerkedik meg, hanem közvetlenebb és kreatívabb formában is kapcsolatba kerül, mintegy személyesen éli át azokat — végső soron tehát muzikalitása sokoldalúbbá, harmónikusabbá válik. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy mindez nem a művek tanítása ellen, hanem azok minél kreatívabb átélése érdekében történik.

3. Alapvető kérdés, hogy ez a fajta készségfejlesztés zenei felgyelmezetlenséget, rendellenességet okozhat. Eppen ellenkezőleg: a szerkezeti elemekkel történő rögtönzés és komponálás fejleszt a fantáziát, logikát, memóriát, a variatív, alternatív és a döntési készséget, a csoportos rögtönzések pedig az egymásra figyelés, a szenzitív reagálás készségét. E tevékenység tehát nemcsak a muzikáltságot, hanem a személyiség egészét is fejleszti.

4. A strukturális rögtönzőgyakorlatok ennek a fajta képzsének csak egy részét jelentik. Szükség van szabad vagy kevés kötöttséggel történő rögtönzésekre is, melyek a spontaneitást, az áttekinthető gyorsaságot fejlesztik, és rendkívül fontosak az írásos, elemi szintű „zeneszerzési gyakorlatok” is, amelyek a tudatosságot, a zenei intelligenciát és koncentrációt fokozzák.

5. A szeminárium résztvevői egyetértettek abban is, hogy ezen a kreativitást fejlesztő pedagógiának metodikailag is nyitottnak, kreatívnak kell maradnia.

Az alapelvek és az alapvető célok tisztázása természetesen szükséges — egyetlen módszer kizárólagos bevezetése viszont a kísérletező kedvet, a pedagógiai rugalmasságot, a progresszív törekvé-



CSENGERI ALADÁR HALÁLA



Hetvenötödik évén túl hunyt el Csengeri Aladár, a győri Kisfaludy Színház évtizedeken át sikeres, szeretett művésze. Pályafutása Erdélyben indult, naturbursként, majd hosszú időn át táncos komikus és buffós szerepeket játszott. Ellenállhatatlan humorról, szatirikus erővel alakította operett-

A budapesti Pincészinház tagjai mindössze egy évet örülhettek annak, hogy ő áll a társulat élén. De számos tanítványa, művésztársa siratja, aki valaha együtt játszott-dolgozott vele. Rendezett hivatásos társulatoknál, vidéken és Pesten. Pedagógiai érdeklődése és tehetsége fiatalon az amatőrmozgalom felé irányította. Az Universitas fénykorában az egyetemi színjátszók vezető rendezője volt. Akkori tanítványai ma első számú színészeink között vannak. Nem kis része volt – írásaival is – az irodalmi színpadi törekvések megújításában. A Pannónia Filmstúdió szinkronrendezőjeként is tevékenykedett. Terveivel tele távozott.

és vígjátékszerepeit. Pályafutása egyik legnagyobb sikerét mégis – drámában aratta: a Pécsi Nemzeti Színház emlékezetes Jegor Bulicsov-előadásának Trombitásaként Csengeri Aladár próbálta „gyógyítani” Gorkij hőseit, akit Szendrő József alakított. Akkor a Budapesti Nemzeti Színház hívta meg tagjául, Csengeri Aladár azonban kitért a megtisztelő ajánlat elől: úgy érezte, a zenés színpad az ő igazi világa. Szerénysége okán vette fel nevét is: a Csengeri – művész-név (ha van is családja vonatkozása), ő valójában Dsida Aladár volt, a nagy költőnek, Dsida Jenőnek öccse. – Képünkön: Csengeri Aladár a Halál részletre című darabban (Fotó: Győri Fényképész Szöv. – Kaszás felv.)

sek sokoldalúságát veszélyeztetné. Ugyanakkor fel kell hívni a figyelmet arra, hogy korábban a komlói zeneiskolában, jelenleg a pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központban Apagyi Mária vezetésével igen jelentős eredményeket felmutató, komplex improvizációs műhely működik.

Apagyi Mária régóta foglalkozik ezzel a fajta képzéssel, s kétségtelenül ő rendelkezik a legtöbb tapasztalattal ezen a téren. E tapasztalatok és eredmények intenzívebb megismertetése, propagálása valamennyiünk közös érdeke.

6. A nyitott zeneoktatással kapcsolatban pénzügyi nehézségekre hivatkozni indokolatlan, gyakran csak a konzervatív nézetek leplezését szolgálja. A hangszeres és szolfézs órák nyitottsága és komplexitása szemléleti és nem pénzügyi kérdés. Ahol más lehetőség nincs, létre lehet hozni csoportos, fakultatív improvizációs műhelyeket, ami nem jelenthet anyagi megterhelést, hiszen ezeket a műhelyeket elegettenként egy alkalommal, két-három órában működtetni.

7. Végül még egy szempont indokolja a nyitottabb szemléletű zeneoktatás radikálisabb kibontakoztatását.

Eppen nemrég nyilatkozott John Cage magyarországi látogatása alkalmával a televízióban: az új zene elterjedését nagymértékben akadályozza a konzervatív zenepedagógia, amely a leendő muzikusokat nem készíti fel az új zeneművek előadására, a közönségre pedig ezek befogadására.

Zenepedagógiánknak a jövőre, lassan már a következő évszázadra kellene készülnie, nem pedig ortodox módszerek konzerválásával bizonyítani rendíthetetlenségét.

Ez pedig minden pedagógus egyéni felelősségérzetén, megújulási készségén, nyitottságán, egyéni kreativitásán múlik.

A NEMZETKÖZI JAZZ TÁBOR
ZENEPEDAGÓGIAI MŰHELYE

Slágerügyelet

Ha hihetek a szememnek, s a Pokolgép borítóján olvasható tájékoztatónak, megtudhatom: „Külön köszönet mindazoknak, akik segítettek abban, hogy az együttes idáig eljuthatott, és ez a lemez megjelenhetett.” A dolog természete szerint itt egy hosszú felsorolásnak kellene következnie, de nem... nem jön semmi. Talán Nagy Feróra gondol a Pokolgép együttes? Lehet, mert a szövegeket ő írta, s ma már a szövegírók – akarva-akaratlan – menedzserekké is lettek. (Énekel is a lemezen.)

Márpedig ahol Nagy Feró felüti a fejét, ott a valahai baboskendő is meglebben a képzeleti szélben. Mit jelképezett az egykor volt Beatrice jelképe? Talán egy újféle úttörőyakkendőt? Nem tudok, s nem is merek találgatni, mert bár Nagy Feróék sose daráltak csirkét, mégis az lett a vesztiük, hogy ilyesmi terjedt el róluk. Szövegeik – enyhén szólva is – a lehető legjámborabak voltak, agresszivitásuk is csak a hiedelemvilágban tombolt.

Ez a lemez is szelid. (Szövege szerint.) Bár elmagyarázza, mi is a totális metál: „félelmetes szédület, hangerő, ... fekete csizmák, idegtépő sokkolás, hisztérikus sikoltás, örületes apokalipszis, sátni világ...”, s azt is belénk sulykolja, talán egy démon, hogy „nem kell más...”, azért a lemez többi számán mégis az elveszett lelkek sikoltoznak megmentésükért, panaszozzák a kommunikáció hiányát és képtelenségét, fogadkoznak esnek: „itt állok rendületlen, a hétköznapi hősök között hős leszek” olykor globális utasítások hangzanak el: „menj tovább, menj tovább, át az éjszakán...” emberi érzések, közemberi állapotrajtok skiccelődnek föl: „nincs erőm, ha nem segítesz nekem.”

Ha pszichológus lennék/volnék, könnyen kimutathatnám, honnan ez a depressziós, erősen nyomott kedélyállapot a szövegekben. De ezek a szövegek szociológusért kiáltanak, nem lélekbúvárért. „Állok a metró előtt, a falat támasztom.” Ez tehát a lírai hős alapállása. A nyári időkben, a tanszünetekben sok kicsi lírai hős álldogál a metró bejárata előtt, s ha a falat nem is, de egymást megtámasztják. Ide is illik a szövegek bájos önrónóiája: „a flitterekhez nem illik a hagymaszag.” Ez a hagymaszag-dolog úgy kerül ide, hogy „a rock-sztárból bonviván lett”. Ami önmagában nem tragédia, azt jelenti, az illető tutira megtanult énekelni. Az is lehet, hogy e rock-sztár mindig is vonzódott az operett műfajához, de az ugye, ciki. Sok esztéta szerint a végleges műfaj, a csúcs: az opera. Az operett ugyanez kisiben. Csak remélhetjük, hogy az a bizonyos rock-sztár akár egy ária erejéig, de képes lesz elsajátítani a hagyományos művészet csúcsait. Nem is sok kell hozzá: csak tehetség, csak munka.

Ugyane nőtárból való a következő sor is: „Átkozott nemzedékem szétesett, s most nem tudom mit tegyek.” Melyik nemzedék nem „átkozott”, míg ifjú? Nagy Ferónak ráadásul – évei száma szerint – egy másik nemzedék sorsát kell élnie. Vagy Nagy Feró nemzedéke volna ma az átkozott? Ugyan, oly jó fiúk vagyunk, legtöbbünknek állása, családja, lakása van, ha összeszedjük erőnk, futja a megélhetésre is. Hogy fölöttünk is tombol a pénz rémuralma? Csak a szemet szűrő esetek bántók, nem a hétköznapiak. De a „csövesek”? A „szakadtak”? Velük mi lesz? Nekik már a mi beilleszkedésünk mértéke is gyanús, legalábbis, míg el nem kezdik ők is a beilleszkedést. „Üvölthetek, nem érti senki, nem érte senki, úgy sem érte senki... nem értem már, miért nem hallja senki...” Hát, ha üvölt valaki, az ne is nagyon csodálkozzék kerek két szemével a világra, nem csoda, ha „nem érte senki”. És még azt is megtudhatjuk: „nincsen menedékünk”.

Sose értettem, ha az ifjú párok panaszkodtak: „ritkán jutunk el szórakozni...” És szórakozás alatt azt értették, hogy presszó. Vagy video-diszkó. Hisz itt még beszélgetni se lehet, csak bambára issza és nézi magát az ember. Most sem értem, miért nem tudnak kommunikálni, ha egyszer akarnak. Tanulják meg: ne egymástól, hanem azoktól, akik már tudnak. Mondjuk Nagy Ferótól.

Még szerencse, hogy van egy Nagy Ferója az országnak. Aki bura hajítja a fejét, s nem egyébre a mienket. Mert akkor elszabadulna a pokol. Csak úgy magától, gépiesen. Külön köszönet mindazoknak, akik idáig eljuttattak minket.

(apáti)